

A VIDÉKI MAGYARORSZÁG
AZ EU-CSATLAKOZÁS UTÁN

VII. Falukonferencia

Szerkesztette:

KOVÁCS TERÉZ

B 371442

MTA Regionális Kutatások Központja
Pécs, 2007

Tartalom

PLENÁRIS ÜLÉS

Ficsor Ádám: Bevezető	15
Pásztóhy András: Paradigmaváltás a vidékfejlesztésben. Mit tesz a Magyar Kormány a vidékfejlesztés elősegítése érdekében?	17
Csáki Csaba: A magyar mezőgazdaság fejlődésének dilemmái az EU-csatlakozás után	22
Kovács Teréz: A főfoglalkozású egyéni gazdák mentalitásvariációi	36
Kovács Katalin: A leghátrányosabb helyzetű térségek, települések helyzete és fejlesztési lehetőségei	45
Csatári Bálint: Tények az európai és a magyarországi vidékekről 2000 táján	59
Zbigniew Floriańczyk: A lengyel mezőgazdaság és a vidéki területek. A mezőgazdasági jövedelmek alakulása az Európai Unióhoz történő csatlakozást követő első néhány évben	68

MEZŐGAZDASÁG

Fertő Imre: A magyar agrárkereskedelem tartóssága az EU-csatlakozás előtt és után	85
Vincze Mária: A főbb mezőgazdasági termékek kínálatának alakulása a csatlakozás küszöbén Romániában	90
Szabó G. Gábor: Élelmiszer-gazdasági termelői szervezetek interdiszciplináris elemzése	98
Hódi Pál: Mórakert – egy sikeres mezőgazdasági és vidékfejlesztési modell	105
Schwarcz Gyöngyi: Aprófalvak és a mezőgazdaság	113
Széles Adrienn: A mezőgazdaság szerepe a fehérgyarmati kistérségben	121
Salamon Ildikó – Kettinger Anita – Koltai Judit Petra: A legeltetési állattartás jelentősége	129
Harsányi Endre – Harsányi Gergely – Nagy Attila János: A földhasználat különböző típusainak befolyása a mezőgazdaságból élők életkörülményeire Magyarországon	136
Sipos Judit – Vásáry Miklós: Az agrártámogatások szerepe és jelentősége a vidékfejlesztésben	143
Kovács Richárd: Az EU-források és a tőke-abszorpciós képességünk	150
Vásáry Viktória: Integrált vidékfejlesztés avagy versenyképesség?	157

ALTERNATÍV GAZDASÁGFEJLESZTÉS

G. Fekete Éva: Aprófalvak üdülőfaluvá alakulása	169
Domján Erika: A közösségi marketing szerepe a falusi turizmus fejlesztésében	176
Rác Katalin: Aprófalusi vállalkozások kapcsolatszerveződési mintái	183
Hekliné Herbály Katalin: A vállalkozások helyzete a vidéki térségekben	192

Koós Bálint: Köz- és magánszolgáltatások elérhetősége a rurális Magyarországon	201
Kanalas Imre: A vidéki térségek információs felzárkóztatásának esélyei	208
Lieszkovszky József Pál: Kisvasút a Nagy-Berekben, A balatonfenyvesi gazdasági vasút komplex turisztikai célú hasznosítása	217
Erdős Katalin: A falvak kulturális gazdasága	224
Tóth József: A multifunkcionális foglalkoztatás lehetőségei a helyi gazdaságfejlesztésben	232
Mohácsi Márta: A Debreceni Egyetem Agrártudományi Centrum szerepe az Észak-alföldi régió vidékfejlesztési folyamataiban	239

ÖKOLÓGIA

Baranyi Béla: Bioenergetika és regionális tudomány – összefogás a vidéki Magyarország felzárkóztatásáért	249
Varjú Viktor: A biomaszsa-termelés mint fejlődési potenciál a rurális térségekben – környezetvédelem vagy környezetszennyezés?	257
Szabó Gyula: A biomaszsa-hasznosítás kérdőjelei Magyarországon – nemzetközi tapasztalatok tükrében	266
Koncz Gábor: A biomaszsa energetikai célú hasznosításának természeti, társadalmi és gazdasági feltételei a gyöngyösi kistérségben	273
Nagné Demeter Dóra: Az egyéni gazdaságok energetikai célú biomaszsa-termelésben betöltött szerepe a mátészalkai kistérségben	280
Balcsók István: Új alternatíva: a biomaszsa-hasznosítás társadalmi hatásai Szabolcs-Szatmár-Bereg hátrányos helyzetű kistérségeiben	287
Antal Z. László: Éghajlatváltozás – paradigmaváltás – falvak	295
Raffay Zoltán: Ökoturisztikai kezdeményezések a Dél-Dunántúlon	301
Vágány Zoltán: Natura 2000 területekhez kapcsolódó támogatási lehetőségek az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program keretében	313
Katonáné Kovács Judit: Az agrár-környezetgazdálkodás lehetőségei a vidéki Magyarországon	322
Koltai Judit Petra – Mazán Mária: Növénytermesztő ökológiai gazdaságok üzemgazdasági jellemzői	329
Fodor Krisztina: Közjavakat termelő mezőgazdaság? (A többfunkciós mezőgazdaság elmélete és hazai megvalósulásának esélyei)	335
Nagy János József: A kiskörösi kistérség mint a globalizáció egy lokális alternatívája az energiaínség idején	342

TÁRSADALOM – KÖZÖSSÉG – KULTÚRA

Szekeres János: A ki nem próbált út	353
Osgyáni Gábor: Az aprófalvas térségekre jellemző kapcsolati háló szerkezeti modellje	360
Ragadics Tamás: Egyházi aktorok az Ormánsági közösségfejlesztésben	369
Bali János: A lokális tradíció és a helyi közösségszerveződés a falusi főzőfesztiválok tükrében	376
Máté Gábor: Természet, kultúra: a múlt és a jelen táji értékei Kárászon	385

Kiss Attila: A tanyai építészet és térhasználat kulturális értékei	394
Keresztesi József: Tatai tapasztalatok, tanulságok. A Magyar Zoltán Népfőiskolai Társaság 10 éves működéséről	399
Szabó András: A közösség mint szükséges erőforrás – avagy mi keresnivalója lehet(ne) falun egy nonprofit „plázának”	405
Hevessy Gábor – Baros Zoltán: A turizmus társadalmi-kulturális hatásainak vizsgálata a helyi lakosság tapasztalatai alapján a Tisza-tónál	413

VIDÉKFEJLESZTÉS

Bódi Ferenc – Fekete Attila: Területfejlesztési források abszorpciója vidékies és városias térségekben	423
Ludescher Gabriella: A vidékfejlesztés „puha” módszerei	429
Kovács András Donát: A nemzeti parkok sajátos szerepe a kevésbé fejlett vidéki térségek fejlesztésében	436
Seres Antal: Vidékfejlesztés és vízgazdálkodás a Felső-Tisza vidékén	446
Kozsdáné Bata Mária – Szabóné Pap Hajnalka: A falusi örökség megőrzésének lehetőségei a vidékfejlesztésben az európai uniós csatlakozás előtt és után	449
Kovács Dezső: Az esélyegyenlőségről és egyenlő bánásmódról az AVOP pályázataihoz kitöltött esélyegyenlőségi adatlapok alapján	456
Nemes Gusztáv: Menedzsment vagy helyi kormányzás? – Sikeres akciócsoportok Spanyolországban	464
Finta István: A LEADER-program tapasztalatai és lehetőségei a Kelet-Mecsek térségében	474
Márkus Judit: LEADER-alapú partnerségépítés – pályázat vagy ennél több?	480
Bakti Krisztina – Enyedi Gábor: Helyi közösségek szerepe a vidékfejlesztésben	488
<i>Angol nyelvű összefoglaló</i>	496
<i>A kötet szerzői</i>	501

Content

PLENARY SESSION

Ficsor, Ádám: Introduction	15
Pásztohy, András: A paradigm shift in rural development. What does the government of Hungary do in order to promote rural development?	17
Csáki, Csaba: Dilemmas of the development of Hungarian agriculture after the EU accession	22
Kovács, Teréz: Different types of mentality of the full-time private farmers	36
Kovács, Katalin: The situation and development possibilities of the least developed micro-regions and settlements	45
Csatári, Bálint: Facts about the European and the Hungarian rural areas around the year 2000	59
Zbigniew Floriańczyk: Polish agriculture and rural areas – agricultural incomes during the first years after the accession to the EU	68

AGRICULTURE

Fertő, Imre: Positions of the Hungarian agricultural trade before and after Hungary's accession to the EU	85
Vincze, Mária: Supply of the main agricultural products in Romania on the eve of the EU accession	90
Szabó G., Gábor: An interdisciplinary analysis of food economy producers' organisations	98
Hódi, Pál: Mórakert – a successful model of agriculture and rural development	105
Schwarz, Gyöngyi: Small villages and agriculture	113
Széles, Adrienn: The role of agriculture in the micro-region of Fehérgyarmat	121
Salamon, Ildikó – Kettinger, Anita – Koltai, Judit Petra: Significance of grazing animal husbandry	129
Harsányi, Endre – Harsányi, Gergely – Nagy, Attila János: Impact of the different types of land use on the living conditions of agricultural earners in Hungary	136
Sipos, Judit – Vásáry, Miklós: The role and importance of agricultural supports in rural development	143
Kovács, Richárd: EU resources and Hungary's capital absorption capacity	150
Vásáry, Viktória: Integrated rural development of competitiveness?	157

ALTERNATIVE ECONOMIC DEVELOPMENT

G. Fekete, Éva: The transformation of small villages into holiday resorts	169
Domján, Erika: The role of community marketing in the development of rural tourism	176
Rácz, Katalin: Patterns of the contacting activities of enterprises in small villages	183
Hekli-Herbály, Katalin: The situation of enterprises in the rural areas	192
Koós, Bálint: Access to public and private services in the rural Hungary	201

Kanalas, Imre: Chances of catching up the rural areas in ICT	208
Lieszkovszky, József Pál: Small train in the “Great Marsh”. A complex tourism use of the narrow-gauge business railway of Balatonfenyves	217
Erdős, Katalin: Cultural economy in the villages	224
Tóth, József: Multifunctional employment possibilities in local economic development	232
Mohácsi, Márta: The role of the Centre of agricultural Sciences, University of Debrecen in the rural development processes of the North Great Plain region	239

ECOLOGY

Baranyi, Béla: Bioenergetics and regional science – collaboration for the catching up of the rural Hungary	249
Varjú, Viktor: Biomass production as a development potential in the rural areas – environmental protection or environmental pollution?	257
Szabó, Gyula: Question marks of the use of biomass in Hungary – in the light of the international experiences	266
Koncz, Gábor: Environmental, social and economic conditions of the use of biomass for energy production in the Gyöngyös micro-region	273
Nagy-Demeter, Dóra: The role of private holdings in the production of biomass for energy in the Mátészalka micro-region	280
Balcsók, István: A new alternative: social effects of the use of biomass in the backward micro-regions of Szabolcs-Szatmár-Bereg county	287
Antal Z., László: Climate change – paradigm shift – villages	295
Raffay, Zoltán: Ecotourism initiatives in the South Transdanubian region	301
Vágány, Zoltán: Support possibilities connected to the Natura 2000 areas in the framework of the New Hungary Development Plan	313
Katona-Kovács, Judit: Possibilities of agro-environmental management in the rural Hungary	322
Koltai, Judit Petra – Mazán, Márió: Management characteristics of the plant cultivating ecological farms	329
Fodor, Krisztina: Agriculture producing public goods? The theory of multi-functional agriculture and the chances of its implementation in Hungary	335
Nagy János, József: The Kiskőrös micro-region as a local alternative to globalisation in the time of scarcity of energy	342

SOCIETY – COMMUNITY – CULTURE

Szekeres, János: The road not walked	353
Osgyáni, Gábor: The structural model of social networking typical in the areas consisting of small villages	360
Ragadics, Tamás: Clerical actors in community development in the Ormánság micro-region	369
Bali, János: Local traditions and local community organisation – through the cooking festivals of the villages	376
Máté, Gábor: Nature and culture: local values of the past and present in Kárász	385
Kiss, Attila: Cultural values of the architecture and space use in the scattered farms	394

Keresztesi, József: Experiences and lessons from Tata. Of the 10 years of operation of the Zoltán Magyar Society People's College	399
Szabó, András: Community as a necessary resource – what a non-for-profit “shopping centre” could do in the villages	405
Hevessy, Gábor – Baros, Zoltán: Survey of the socio-economic impacts of tourism on the basis of the experiences of inhabitants at the Tisza Lake	413

RURAL DEVELOPMENT

Bódi, Ferenc – Fekete, Attila: Absorption of regional development resources in rural and urbanised areas	423
Ludescher, Gabriella: The “soft” methods of rural development	429
Kovács, András Donát: The special role of national parks in the development of the backward rural areas	436
Seres, Antal: Rural development and water management in the Upper Tisza Region	
Kozsda-Bata, Mária – Szabó-Pap, Hajnalka: Possibilities of the preservation of village heritage in rural development before and after the EU accession	449
Kovács, Dezső: Of the equality of chances and equal treatment – as seen from the equality forms filled out with the applications for Agriculture and Rural Development Operational Programme	456
Nemes, Gusztáv: Management or local governance? – Successful action groups in Spain	464
Finta, István: Experiences and possibilities of the LEDAER programme in the Eastern Mecsek region	474
Márkus, Judit: Partnership building on the basis of the LEADER programme – tendering or more than this?	480
Bakti, Krisztina – Enyedi, Gábor: The role of local communities in rural development	488
<i>English summary</i>	496
<i>Authors of the essays</i>	501